

บทคัดย่อ

1. การศึกษาวิจัยเรื่อง “ แนวทางสร้างระบบเกษตรอินทรีย์ที่เอื้อต่อการดำรงชีพให้อยู่รอด โดยกระบวนการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนตำบลศรีสะเกษ ตำบลน้ำตก อำเภอพาน้อย จังหวัดน่าน” เป็น การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมมีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อทบทวนฐานทุนเดิมที่มีอยู่ทั้ง 5 ฐาน ประกอบด้วยฐานด้านกายภาพ เศรษฐกิจทรัพยากรธรรมชาติ มนุษย์และสังคมวัฒนธรรมและความเสี่ยง ด้านต่างๆ รวมถึง สถานการณ์การเปลี่ยนแปลงของรูปแบบการจัดการระบบเกษตรอินทรีย์ ตั้งแต่อดีต จนถึงปัจจุบันในพื้นที่ตำบลศรีสะเกษและตำบลน้ำตก 2) เพื่อศึกษากระบวนการเปลี่ยนแปลงทาง ความคิด ในการริเริ่มการเปลี่ยนแปลงจากการทำเกษตรแบบเคมีมาเป็นเกษตรอินทรีย์และปัจจัย แวดล้อม ที่เป็นข้อบ่งชี้ว่าเกษตรอินทรีย์สามารถเป็นเครื่องมือในการสร้างรายได้ ลดรายจ่าย สร้าง เศรษฐกิจระดับครอบครัวได้อย่างไร 3) เพื่อรวบรวมชุดความรู้ของชุมชนท้องถิ่น (ผ่านงานวิจัยเพื่อ ท้องถิ่น) รูปแบบด้านการจัดการระบบการเกษตรอินทรีย์ในชุมชน เพื่อการจัดการตนเองและเพิ่มเติม ความรู้ใหม่เพื่อให้เท่าทันกับสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงของสังคมในปัจจุบัน 4) เพื่อนำความรู้ที่ได้จาก การวิจัยไปสู่การสร้างแรงจูงใจในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการผลิตของเกษตรกร สร้างแนวการปรับ เลียนวิถีการผลิตจากเกษตรเคมีเป็นเกษตรอินทรีย์ การพัฒนาผลผลิต การเพิ่มรายได้ ลดรายจ่ายให้กับ เกษตรกรและครอบครัว 5) เพื่อพัฒนาเป็นพื้นที่รูปธรรมหรือพื้นที่ต้นแบบ ในการปลูกพืชผักทดแทนการ ปลูกพืชเชิงเดี่ยว รวมถึงกระบวนการและแนวคิดของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์ตำบลศรีสะเกษ ตำบลน้ำตก อำเภอพาน้อย จังหวัดน่าน

ผลการศึกษา แนวทางสร้างระบบเกษตรอินทรีย์ที่เอื้อต่อการดำรงชีพให้อยู่รอด โดย กระบวนการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนตำบลศรีสะเกษ ตำบลน้ำตก อำเภอพาน้อย คือ การเติมเต็ม ความรู้ระหว่างกลุ่ม เครือข่าย การทำกิจกรรมร่วมกันอย่างสม่ำเสมอ โดยใช้วิธีการตั้งกลุ่มที่สามารถทำ ร่วมกันได้ทุกคน คือ กลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์ กลุ่มปุ๋ยหมัก กลุ่มสัมนาชีพ และมีการจัดการ กลุ่มอย่างเป็นระบบและสามารถขยายเครือข่ายออกไปได้ การเติมแนวคิด หลักคิด เชิงระบบ ให้ เกษตรกร เพราะจะช่วยให้เกษตรกรมองเห็นองค์รวมหรือภาพรวมของการทำเกษตรเกษตรอินทรีย์ และ สามารถจัดการความรู้ของตนเอง/กลุ่มได้ การใช้เวทีเป็นศูนย์กลางเพื่อเชื่อมโยงเครือข่ายเกษตรอินทรีย์ ให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน (เกยความรู้ให้แกกัน) ควรจัดเวทีทุก ๆ เดือน เพื่อสร้างความ กระตือรือร้นและทำให้เกษตรกรมีการพัฒนาตนเองอยู่ตลอดเวลา

การศึกษาครั้งนี้ทำให้เห็นแนวทางในการพัฒนากลุ่มและเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์ ตำบลศรีสะเกษ ตำบลน้ำตกที่นำไปสู่ความสำเร็จของเครือข่ายได้ จนเกิดการจัดตั้งเป็นศูนย์การเรียนรู้ ชุมชนกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์ตำบลศรีสะเกษขึ้นอย่างเป็นระบบ

กระบวนการที่นำไปสู่ความสำเร็จของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์ตำบลศรีสะเกษ ตำบล น้ำตก คือ มีการบริหารจัดการที่มีอย่างมีส่วนร่วม การพัฒนาเชื่อมโยงกับทุกส่วนและหน่วยงาน เช่น สปก. เกษตรอำเภอ เครือข่ายสัมนาชีพ เครือข่ายกลุ่มวิสาหกิจชุมชน กรมพัฒนาชุมชน การศึกษานอก

ระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอพาน้อย (กศน.) มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านน่าน (มจร.น่าน) ฯลฯ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทำให้การพัฒนาเครือข่ายเห็นผลได้ชัดและเร็วขึ้น

ในการศึกษาคั้งนี้มีข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์คือ การพัฒนากลุ่มกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์ที่จะให้ได้ผลกับพื้นที่อื่นนอกจากจะมีการพบปะกันอย่างสม่ำเสมอแล้วการพัฒนาความรู้ของเกษตรกรก็เป็นสิ่งสำคัญและที่ขาดไม่ได้คือ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรเข้ามาหนุนเสริมเพื่อให้เกิดผลที่เป็นรูปธรรมและชัดเจน การขยายเครือข่ายครั้งนี้ไม่ได้เกิดแค่ที่ตำบลศรีชะเกษ และตำบลน้ำตก เพียงที่เดียวยังส่งผลไปยังเกษตรกรที่อยู่อำเภอใกล้เคียงที่เข้ามาเห็นผลการทำงานเกษตรเกษตรอินทรีย์มีรายได้จริง ยังนำไปทำกับพื้นที่ของตนเองต่อไป